

Familias educadoras

ACOGIMIENTO FAMILIAR DE MENORES

¿Qué es el acogimiento familiar de menores?

Es una **medida de protección** que consiste en proporcionar un entorno familiar adecuado a los menores que carecen de él.

Lo deseable es que estos menores sean acogidos por familiares cercanos o personas allegadas. Lamentablemente, no siempre es posible o conveniente hacerlo así.

Por ello es necesario poder contar con familias dispuestas a acogerlos, a compartir con ellos su hogar, su vida cotidiana, su tiempo libre.

¿Cuál es su finalidad?

Tradicionalmente, estos menores eran acogidos en instituciones tales como los orfanatos, que bien poco tenían que ver con un hogar familiar.

En estas últimas décadas se han hecho enormes esfuerzos por adaptar estas instituciones a las necesidades de los menores que atienden. Sin embargo, ninguna de ellas es comparable a una familia a la hora de ayudar a estos niños y niñas a salir adelante en momentos de especial dificultad.

¿Qué modalidades de acogimiento familiar hay?

Hay dos modalidades de acogimiento familiar, según sea la duración prevista de la medida:

- ▶ **Acogimiento simple:** tiene un carácter transitorio y suele adoptarse previamente a la formalización de una medida más estable, o cuando es de prever que la situación familiar del menor experimente mejoras significativas a corto o medio plazo.
- ▶ **Acogimiento permanente:** está previsto para aquellos otros casos en los que la edad o las circunstancias familiares del menor así lo aconsejan, siempre y cuando se considere inadecuado promover su adopción.

El acogimiento simple o permanente de un menor puede ser formalizado por personas cercanas a él, sean éstas parientes suyos o no. Hablamos, en estos casos, de **acogimiento en familia extensa o afín**.

El acogimiento puede ser formalizado también por personas que no tienen ninguna vinculación previa con el menor, pero están dispuestas a ocuparse de él mientras sea necesario y de forma desinteresada. Hablamos, entonces, de **acogimiento en familia educadora**.

¿Quién puede ser familia educadora?

En principio, puede formalizar un acogimiento simple o permanente en familia educadora cualquier persona mayor de edad que esté dispuesta a hacerlo, con independencia de cuál sea su estado civil, su nivel de ingresos o su grado de formación.

Lo único que se requiere es una motivación, una disponibilidad y unas aptitudes adecuadas para poder prestar a estos menores los cuidados que necesitan.

¿Qué significa ser familia educadora?

El acogimiento familiar de un menor no es un recurso pensado para aquellas personas que desean tener un hijo. Ser familia educadora no es lo mismo que ser familia adoptiva.

Ser familia educadora significa estar dispuesto a asumir la responsabilidad de atender a un menor mientras haga falta.

¿Cómo son los menores que acogen las familias educadoras?

Son menores cuyas familias están atravesando momentos de crisis debido a muy diversas circunstancias. Puede tratarse de enfermedades graves, minusvalías, drogodependencia, problemas con la ley, malos tratos o pobreza extrema. Sea como fuere, el resultado siempre es el mismo: los menores quedan desatendidos y se hace necesario tomar las medidas oportunas para su cuidado.

Muchos de estos menores se encuentran ingresados en los centros de protección de la Comunitat Valenciana. Algunos están allí a la espera de una evaluación definitiva de su situación personal. Otros, porque se ha considerado que la medida de protección más adecuada para ellos es el **acogimiento residencial**. Así y todo, lo bien cierto es que muchos de estos niños y niñas podrían ser acogidos por una familia educadora.

¿Qué ofrecen las familias educadoras a los menores que acogen?

Las familias educadoras ofrecen a estos menores algo más que una solución temporal a sus problemas. Les ofrecen, ante todo, un ambiente familiar cálido y estable.

En el seno de estas familias, los menores pueden adquirir hábitos, destrezas y actitudes; pueden ampliar su esfera de intereses, hacer nuevas amistades y participar con ellas en actividades de ocio y tiempo libre. Las familias educadoras brindan a estos menores, además, la posibilidad de dar y recibir cariño, desarrollar su confianza en sí mismos, aprender a ponerse en el lugar de los otros, crear vínculos afectivos...

Cuando una familia acoge a un menor está poniendo a su disposición un contexto idóneo para aprender a vivir en sociedad y crecer como persona.

¿Qué relación mantienen las familias educadoras con las de estos menores?

Muchos de los menores que se encuentran acogidos en familias educadoras fueron separados de sus **familias de origen** tras haber sido declarados en situación de **desamparo**. En estos casos suele establecerse un **régimen de visitas** para hacer efectivo el derecho de sus familiares a mantener relaciones periódicas con ellos. Las visitas se llevan a cabo en lugares adecuados, sin necesidad de que se produzca un contacto directo entre las familias de origen y las familias educadoras.

En otros muchos casos, sin embargo, puede ser muy conveniente para el menor que la relación entre ambas familias sea estrecha y fluida. En estos supuestos, las familias educadoras deberán asumir el compromiso de facilitar el mantenimiento de los vínculos familiares del menor y, en su caso, de promover su retorno. Es indispensable que las familias educadoras estén dispuestas a colaborar con los técnicos responsables del caso en la consecución de estos objetivos.

¿Dónde puedo acudir para obtener más información sobre el acogimiento familiar de menores en la Comunitat Valenciana?

- ▶ A las siguientes direcciones de Internet:
www.bsosocial.gva.es
- ▶ A los Servicios Sociales del Ayuntamiento de tu localidad.
- ▶ A la Dirección Territorial de la Conselleria de Bienestar Social de tu provincia:

Dirección Territorial de Alicante
Rambla de Méndez Núñez, 41 (Torre Generalitat)
03001 ALICANTE
Tel. centralita: 96 647 82 11

Dirección Territorial de Castellón
Av. Germans Bou, 81
12003 CASTELLÓN DE LA PLANA
Tel. centralita: 96 472 62 00

Dirección Territorial de Valencia
Av. Baró de Càrcer, 36
46001 VALENCIA
Tel. centralita: 96 386 67 50

¿Qué tengo que hacer para ser familia educadora?

En primer lugar, tienes que presentar una solicitud de inscripción en el **Registro de Familias Educadoras**. Puedes hacerlo en las Direcciones Territoriales de la Conselleria de Bienestar Social o en el Ayuntamiento de tu lugar de residencia, a través del Equipo Municipal de Servicios Sociales.

Después deberás participar en los cursos de formación que se imparten en las Direcciones Territoriales y una **Comisión Técnica** valorará tus circunstancias personales, tus habilidades educativas y tu motivación. Si la valoración es positiva, el Director Territorial de Bienestar Social dictará resolución declarando tu **aptitud** para el acogimiento familiar, ordenando tu inscripción en el Registro de Familias Educadoras.

Una vez inscrito, la Dirección Territorial podrá proponerte el acogimiento de un menor, teniendo en cuenta las características del niño y tu propia disponibilidad. Sólo si aceptas hacerte cargo del menor se llevará a cabo la **formalización del acogimiento**.

¿Cómo se formalizan los acogimientos?

Los acogimientos se formalizan mediante **resolución administrativa** de la Dirección Territorial correspondiente de la Conselleria de Bienestar Social, que deberá ser ratificada por el juez competente, a propuesta de la propia Dirección Territorial, cuando los padres o tutores del menor no consientan o se opongan a la medida.

Sea como fuere, y desde el mismo momento en que se produzca la formalización, las familias educadoras tienen derecho a recibir asistencia técnica especializada (asesoramiento y apoyo permanentes, visitas domiciliarias, charlas formativas...) y a cobrar una prestación económica como compensación de los gastos ocasionados por el cuidado y la atención del menor.

¿Cuál es la normativa aplicable al acogimiento familiar de menores en la Comunitat Valenciana?

La norma estatal de referencia en materia de protección de menores es la **Ley Orgánica 1/1996, de 15 de enero, de protección jurídica del menor y de modificación parcial del Código Civil y de la Ley de Enjuiciamiento Civil** (BOE núm. 15, de 17 de enero de 1996). La L.O. 1/1996 modificó el artículo 173 del Código Civil, que regula el acogimiento familiar de menores, e introdujo un artículo nuevo, el 173 bis, que establece sus distintas modalidades.

La norma que desarrolla esta Ley en el ámbito de la Comunidad Valenciana es el **Decreto 93/2001, de 22 de mayo, del Gobierno Valenciano, por el que se aprueba el Reglamento de Medidas de Protección Jurídica del Menor en la Comunitat Valenciana** (DOGV núm. 4.008, de 28 de mayo de 2001). Las disposiciones relativas al acogimiento familiar de menores están contenidas en su Título IV.

Por último, hay que hacer referencia a la **Orden de 17 de noviembre de 2006, de la Conselleria de Bienestar Social, por la que se aprueba la Carta de Servicios de Acogimiento de menores en familias educadoras** (DOGV núm. 5.415, de 17 de diciembre de 2006), que hace público el compromiso de la Generalitat Valenciana de ajustarse a ciertos indicadores de calidad en materia de acogimiento de menores en familias educadoras.

Famílies educadores

ACOLLIMENT FAMILIAR DE MENORS

☺ Què és l'acolliment familiar de menors?

És una **mesura de protecció** que consistix a proporcionar un entorn familiar adequat als menors que no en tenen.

El desitjable és que estos menors siguen acollits per familiars pròxims o persones acostades. Lamentablement, no sempre és possible o convenient fer-ho així.

Per això és necessari poder disposar de famílies disposades a acollir-los, a compartir amb ells la seua llar, la seua vida quotidiana, el seu temps lliure.

🗨️ Quina és la seua finalitat?

Tradicionalment, estos menors eren acollits en institucions com ara els orfenats, que ben poc tenien a veure amb una llar familiar.

En estes últimes dècades s'han fet enormes esforços per adaptar estes institucions a les necessitats dels menors que atenen. No obstant això, cap d'estes no és comparable a una família a l'hora d'ajudar a estos xiquets i xiquetes a eixir avant en moments d'especial dificultat.

🗨️ Quines modalitats d'acolliment familiar n'hi ha?

Hi ha dos modalitats d'acolliment familiar, segons siga la duració prevista de la mesura:

▶ **Acolliment simple:** té un caràcter transitori i sol adoptar-se prèviament a la formalització d'una mesura més estable, o quan és previsible que la situació familiar del menor experimente millores significatives a curt o mitjà termini.

▶ **Acolliment permanent:** està previst per a aquells altres casos en què l'edat o les circumstàncies familiars del menor així ho aconsellen, sempre que es considere inadequat promoure la seua adopció.

L'acolliment simple o permanent d'un menor pot ser formalitzat per persones pròximes a ell, siguen estes parents seus o no. Parlem, en estos casos, d'acolliment en **família extensa o afí**.

L'acolliment pot ser formalitzat també per persones que no tenen cap vinculació prèvia amb el menor, però que estan disposades a ocupar-se d'ell mentre siga necessari i de forma desinteressada. Parlem, llavors, d'**acolliment en família educadora**.

🗨️ Qui pot ser família educadora?

En principi, pot formalitzar un acolliment simple o permanent en família educadora qualsevol persona major d'edat que estiga disposada a fer-ho, amb independència de quin siga el seu estat civil, el seu nivell d'ingressos o el seu grau de formació.

L'única cosa que es requereix és una motivació, una disponibilitat i unes aptituds adequades per a poder prestar a estos menors les atencions que necessiten.

☺ Què significa ser família educadora?

L'acolliment familiar d'un menor no és un recurs pensat per a aquelles persones que desitgen tindre un fill. Ser família educadora no és el mateix que ser família adoptiva.

Ser família educadora significa estar disposat a assumir la responsabilitat d'atendre un menor mentres faça falta.

🗨️ Com són els menors que acullen les famílies educadores?

Són menors amb famílies que estan travessant moments de crisi deguda a molt diverses circumstàncies. Pot tractar-se de malalties greus, minusvalideses, drogodependència, problemes amb la llei, maltractaments o pobresa extrema. Siga com siga, el resultat sempre és el mateix: els menors queden desatesos i es fa necessari prendre les mesures oportunes per a la seua atenció.

Molts d'estos menors es troben ingressats en els centres de protecció de la Comunitat Valenciana. Alguns estan allí a l'expectativa d'una avaluació definitiva de la seua situació personal. Altres, perquè s'ha considerat que la mesura de protecció més adequada per a ells és l'**acolliment residencial**. Així i tot, la veritat és que molts d'estos xiquets i xiquetes podrien ser acollits per una família educadora.

☺ Què oferixen les famílies educadores als menors que acullen?

Les famílies educadores oferixen a estos menors alguna cosa més que una solució temporal als seus problemes. Els oferixen, abans que res, un ambient familiar càlid i estable.

Al si d'estes famílies, els menors poden adquirir hàbits, destreses i actituds; poden ampliar la seua esfera d'interessos, fer noves amistats i participar amb elles en activitats d'oci i temps lliure. Les famílies educadores brinden a estos menors, a més, la possibilitat de donar i rebre afecte, desenvolupar la seua confiança en si mateixos, aprendre a posar-se en el lloc dels altres, crear vincles afectius...

Quan una família acull un menor està posant a la seua disposició un context idoni per a aprendre a viure en societat i a créixer com a persona.

🗨️ Quina relació mantenen les famílies educadores amb les famílies d'estos menors?

Molts dels menors que es troben acollits en famílies educadores van ser separats de les seues **famílies d'origen** després d'haver sigut declarats en situació de **desempament**. En estos casos sol establir-se un **règim de visites** per a fer efectiu el dret dels seus familiars de mantindre relacions periòdiques amb ells. Les visites es duen a terme en llocs adequats, sense necessitat que es produisca un contacte directe entre les famílies d'origen i les famílies educadores.

En molts altres casos, no obstant això, pot ser molt convenient per al menor que la relació entre ambdós famílies siga estreta i fluida. En estos supòsits, les famílies educadores hauran d'assumir el compromís de facilitar el manteniment dels vincles familiars del menor i, si és el cas, de promoure el seu retorn. És indispensable que les famílies educadores estiguen disposades a col·laborar amb els tècnics responsables del cas en la consecució d'estos objectius.

☺ On puc acudir per a obtindre més informació sobre l'acolliment familiar de menors en la Comunitat Valenciana?

▶ En les següents adreces d'Internet:
www.bsocial.gva.es

▶ En els serveis socials de l'ajuntament de la teua localitat.

▶ En la direcció territorial de la Conselleria de Benestar Social de la teua província:

Direcció Territorial d'Alacant
Rambla de Méndez Núñez, 41 (Torre Generalitat)
03001 ALACANT
Tel. centraleta: 96 647 82 11

Direcció Territorial de Castelló
Av. Germans Bou, 81
12003 CASTELLÓ DE LA PLANA
Tel. centraleta: 96 472 62 00

Direcció Territorial de València
Av. Baró de Càrcer, 36
46001 VALÈNCIA
Tel. centraleta: 96 386 67 50

🗨️ Què he de fer per a ser família educadora?

En primer lloc, has de presentar una sol·licitud d'inscripció en el **Registre de Famílies Educadores**. Pots fer-ho en les direccions territorials de la Conselleria de Benestar Social o en l'ajuntament del teu lloc de residència, a través de l'equip municipal de serveis socials.

Després hauràs de participar en els cursos de formació que s'impartixen en les direccions territorials i una **comissió tècnica** valorarà les teues circumstàncies personals, les teues habilitats educatives i la teua motivació. Si la valoració és positiva, el director territorial de Benestar Social dictarà una resolució declarant la teua **aptitud** per a l'acolliment familiar i ordenant la teua inscripció en el Registre de Famílies Educadores.

Una vegada inscrit, la direcció territorial podrà proposar-te l'acolliment d'un menor, tenint en compte les característiques del xiquet i la teua mateixa disponibilitat. Només si acceptes fer-te càrrec del menor es durà a terme la **formalització de l'acolliment**.

☺ Com es formalitzen els acolliments?

Els acolliments es formalitzen mitjançant una **resolució administrativa** de la direcció territorial corresponent de la Conselleria de Benestar Social, que haurà de ser ratificada pel jutge competent, a proposta de la mateixa direcció territorial, quan els pares o tutors del menor no consenten o s'oposen a la mesura.

Siga com siga, i des del mateix moment en què es produisca la formalització, les famílies educadores tenen dret a rebre assistència tècnica especialitzada (assessorament i suport permanents, visites domiciliàries, xarrades formatives...) i a cobrar una prestació econòmica com a compensació dels gastos ocasionats per l'atenció i cura del menor.

🗨️ Quina és la normativa aplicable a l'acolliment familiar de menors a la Comunitat Valenciana?

La norma estatal de referència en matèria de protecció de menors és el **Llei Orgànica 1/1996, de 15 de gener, de Protecció Jurídica del Menor i de Modificació Parcial del Codi Civil i de la Llei d'Enjudiciament Civil** (BOE núm. 15, de 17 de gener de 1996). La LO 1/1996 va modificar l'article 173 del Codi Civil, que regula l'acolliment familiar de menors, i va introduir un article nou, el 173 bis, que estableix les seues distintes modalitats.

La norma que desplega esta llei en l'àmbit de la Comunitat Valenciana és el **Decret 93/2001, de 22 de maig, del Govern Valencià, pel qual s'aprova el Reglament de Mesures de Protecció Jurídica del Menor de la Comunitat Valenciana** (DOGV núm. 4.008, de 28 de maig de 2001). Les disposicions relatives a l'acolliment familiar de menors estan contingudes en el seu títol IV.

Finalment, cal fer referència a l'**Ordre de 17 de novembre de 2006, de la Conselleria de Benestar Social, per la qual s'aprova la Carta de Serveis d'Acolliment de Menors en Famílies Educadores** (DOGV núm. 5.415, de 17 de desembre de 2006), que fa públic el compromís de la Generalitat Valenciana d'ajustar-se a certs indicadors de qualitat en matèria d'acolliment de menors en famílies educadores.